

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1957

ANDRA KAMMAREN

Nr 5

15—20 februari

Debatter m. m.

Fredagen den 15 februari

	Sid.
Svar på fråga av herr Braconier, om utgivande av en ny upplaga av broschyren »Om kriget kommer»	3

Tisdagen den 19 februari

Interpellationer av:

herr Lundberg ang. ordningen för inträdesproven till krigshögskolan i ämnena historia med samhällslära	7
herr Gustafsson i Borås ang. redogörelse för förekomsten av missbruk av thinner i berusningssyfte	10
herr Eriksson i Bäckmora ang. åtgärder för upprätthållande i nuvarande omfattning av Njutångers järnvägsstation, m. m.	10
herr Johansson i Stockholm ang. införande av kunskapsprövning för elever från förberedande privatskolor, som söka inträde i läroverken	12

Onsdagen den 20 februari

Kommunallag för Stockholm	16
Flygfältsarbeten m. m.	16
Tillägg till livräntor, som utgå i anledning av införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror	19

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 20 februari

Val av ledamöter i opinionsnämnden	13
» » suppleanter för dessa ledamöter	14
» » valmän för utseende av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret samt suppleanter för dessa fullmäktige	14

	Sid.
<i>Val</i> av suppleanter för dessa valmän	15
» » ombud i Europarådets rådgivande församling jämte suppleanter för dessa ombud	15
<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. kommunallag för Stockholm	16
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 16, ang. utgifter å tilläggsstat II (försvarsdepartementet)	16
— nr 19, ang. utgifter å tilläggsstat II (finansdepartementet)	19
— nr 21, ang. utgifter å tilläggsstat II (handelsdepartementet)	19
— nr 23, ang. endokrinologisk forskningsinstitution vid karolinska sjukhuset	19
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 5, om ändrad lydelse av 24 § 3 mom. samt anvisningarna till 38 § kommunalskattelagen	19
— nr 6, om ändring i kommunalskattelagen m. m.	19
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 3, om förlängt skydd för litterära och musikaliska verk	19
— nr 5, ang. fortsatt giltighet av lagen om fullgörande av betalningsskyldighet till utlandet m. m.	19
— nr 6, om ändrad lydelse av 23 kap. 3 och 20 §§ rättegångsbalken	19
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. tillägg å livräntor enligt förordningen om ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror	19
— nr 2, om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen om arbetsförmedling	21
— nr 3, om yttrande över rekommendation ang. välfärdsanordningar för arbetstagare	21
— nr 4, ang. ändring i lagen om skyddsåtgärder för kraftanläggningar	21
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 1, om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen	21
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. utgifter å tilläggsstat II (jordbruksärenden)	21
— nr 3, om yttrande över rekommendation rörande yrkesutbildning inom jordbruket	21

Fredagen den 15 februari

Kl. 14.00

§ 1

Svar på fråga om utgivande av en ny upplaga av broschyren »Om kriget kommer»

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HEDLUND, som anförde:

Herr talman! Herr Braconier har frågat försvarsministern om han ämnade vidtaga åtgärder för utgivandet av en ny och moderniserad upplaga av broschyren »Om kriget kommer». Frågan har överlämnats till mig för besvarande, och jag får till svar anföra följande.

En ny helt omarbetad edition av den under andra världskriget utgivna broschyren »Om kriget kommer» utkom på sommaren 1952 i en upplaga av 2 800 000 exemplar. Den utgör en vägledning för Sveriges medborgare i händelse av krig, lämnad mot bakgrunden av den i broschyren deklarerade målsättningen för vårt totalförsvar, att vi skall göra motstånd i alla lägen och att varje meddelande om att motståndet skall upphöra är falskt. Denna del har självfallet fortfarande samma giltighet och aktualitet liksom väsentliga delar av den egentliga vägledningen. Vissa avsnitt av denna behöver däremot omarbetas bl. a. på grund av tillkomsten av nya vapen och den ändrade utrymningsplanläggningen. Frågan härom har också efter höstriksdagens beslut i sistnämnda del diskuterats med företrädare för civilförsvarsstyrelsen och det psykologiska försvaret. Jag har härvid blivit övertygad om att en ny och moderniserad upplaga av broschyren erfordras men att arbetet härmed bör anstå till dess civilförsvarsutredningen avgivit

sitt slutbetänkande och statsmakterna efter prövning av detta beslut om civilförsvarets definitiva organisation och verksamhet. Detta beslut kan nämligen komma att avsevärt påverka utformningen av avsnitten om civilförsvaret i broschyren.

Härefter yttrade

Herr BRACONIER (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framföra mitt tack för svaret.

Ofta förbiser man att inte bara vapens kvantitet och kvalitet är avgörande för ett lands värnkraft. Vi känner till många episoder från andra världskriget, som visar att det psykologiska försvaret är utomordentligt viktigt. En listig fiende — och en sådan har man att räkna med — gör allt för att söka uppluckra den psykologiska motståndskraften. Vet inte medborgarna hur de skall handla i en sådan situation, som utvecklar sig med en förfärande hastighet, och har man inte klara regler för de fundamentala beteendemönstren, så kommer detta redan i inledningen av ett krig att medverka till att det psykologiska försvaret inte blir så starkt hos ett folk som man skulle önska.

Den broschyr som utkom 1952 har såvitt jag är riktigt underrättad väckt stor uppmärksamhet i andra länder, och någon motsvarighet till den finns antagligen inte på många andra håll. Det anses nog ganska allmänt att den broschyr som kom 1952 var rätt värdefull, men läser man den i dag måste man säga, att den i centrala frågor icke ger den vägledning som vore önskvärd. Framför allt gäller detta några punkter

Svar på fråga om utgivande av en ny upplaga av broschyren »Om kriget kommer»

där det uppstått en viss oro bland medborgarna till följd av att det kommit fram ganska skilda meningar rörande hur man skall handla, t. ex. vid luftanfall. Hela den delen av civilförsvaret har varit föremål för diskussion. Jag tror för min del inte att den kritik som där har riktats mot dessa regler alltid har varit så berättigad; den har ju mött en ganska stark motkritik. Sedan är det ju även fråga om utrymning av städer, förläggning av barn, identitetsbrickor och annat, som naturligtvis inte alltsammans kan komma med i en sådan broschyr utan måste behandlas i andra sammanhang. Men bara det förhållandet att det ännu i nuvarande stund, mer än tio år efter andra världskrigets slut, råder en viss osäkerhet om dessa frågor, gör nog att man inte kan påstå att ens det svenska folkets övervägande flertal riktigt vet hur de skulle handla den dagen. Därför är det värdefullt om man kan få aktuella regler.

Det finns i broschyren många avsnitt som är av kontroversiell natur. Jag skulle kunna citera överbefälhavarens senaste skrivelse, där han ju säger att man med nuvarande försvarsanslag kanske inte kan försvara varje område i landet, vilket denna broschyr av 1952 utgår ifrån.

Sedan säger inrikesministern i slutet av sitt svar, att utgivandet av en sådan här broschyr bör anstå till dess civilförsvarsutredningen avgivit sitt slutbetänkande om civilförsvarets definitiva organisation och verksamhet samt statsmakterna tagit ställning därtill. Det är klart att det kan tyckas som om det vore den lämpligaste tidpunkten. Men om det dröjer mycket länge innan detta betänkande har kommit och regeringen har fattat sitt beslut, då undrar jag om man ändå inte är tvungen att ge ut en broschyr dessförinnan, där man ger åtminstone några klara regler som medborgarna har att rätta sig efter just med hänsyn till de förändringar, som skett i den tekniska utrustningen be-

träffande anfallsmedel sedan 1952 års broschyr gavs ut. Jag tror det vore ganska värdefullt om man i varje fall finge några sådana föreskrifter — det är möjligt att det kan ske på annat sätt än genom utgivande av en broschyr. I nuvarande läge är det psykologiska försvaret på denna punkt inte sådant som man skulle önska.

Jag har mig bekant att man i England håller på att utarbeta en ganska omfattande skrift i denna fråga. Det har sagts att man där följer den svenska debatten med stort intresse.

Till sist, herr talman, vill jag uttrycka den förhoppningen att inrikesministern, om det skulle dröja länge innan vi fattar beslut i de mycket omstridda frågorna rörande civilförsvaret, ändå tar under omprövning huruvida vi inte skulle kunna göra åtskilligt mer för att ge medborgarna de regler, som jag här har efterlyst.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet liggande proposition nr 64, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde.

§ 3

Föredrogs den av herr *Lassinantti* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhängan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående undervisningen i småskola av barn, som enbart talar finska.

Kammaren biföll denna anhängan.

§ 4

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Tvärålund vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bord-

lagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående kraftverkens och sjöregleringarnas kommunala beskattning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs den av herr *Börjesson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående förbättring av avsättningsförhållandena för svensk matlök.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunallag för Stockholm ävensom i ämnet väckt motion;

statsutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde,

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde,

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde, och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående bestridande av kostnaderna för uppförande av en planerad endokrinologisk forskningsinstitution vid karolinska sjukhuset;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 24 § 3 mom. samt punkt 2 av anvisningarna till 38 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk,

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m., och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 kap. 3 och 20 §§ rättegångsbalken;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare tillägg å de livräntor som utgå enligt förordningen den 11 juni 1943 (nr 347) om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror, dels ock i ämnet väckt motion,

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling,

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1956 vid dess trettionde sammanträde fattade beslut, såvitt propositionen avser rekommendation angående välfärdsanordningar för arbetstagare, och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående

ende ändring i lagen den 12 juni 1942 (nr 335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar;

tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469); samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1956 vid dess trettiononde sammanträde fattade beslut, såvitt avser rekommendationen nr 101 rörande yrkesutbildning inom jordbruket.

§ 7

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Japan för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Italien för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Italien för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap; och

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § och 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316), m. m.

§ 8

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 58, angående utlägg för Förenta Nationernas kostnader för röjning av Suezkanalen,

nr 62, med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1957/58,

nr 63, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager, m. m.,

nr 65, angående anslag för budgetåret 1957/58 till statens rättskemiska laboratorium m. m., och

nr 67, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 9

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.10.

In fidem
Gunnar Britth

Tisdagen den 19 februari

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 12 och den 13 innevarande februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför tillförordnade chefen för justitiedepartementet den 19 februari 1957.

Till justitiedepartementet hade denna dag från länsstyrelsen i Västmanlands län inkommit fullmakt för Eric R. Carlsson, Västerås, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avlidnen ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför tillförordnade chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

Oskar Adelson

Vid detta protokoll var fogad den däri avsedda fullmakten för expeditören Eric R. Carlsson, Västerås, att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari 1961 efter herr Hall.

Protokollet lades till handlingarna.

§ 3

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts på kammarens bord liggande propositioner, och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna: nr 58, angående utlägg för Förenta Nationernas kostnader för röjning av Suezkanalen, och

nr 62, med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1957/58;

till bevillningsutskottet propositionen nr 63, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager, m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 65, angående anslag för budgetåret 1957/58 till statens rättskemiska laboratorium m. m.; samt

till jordbruksutskottet propositionen nr 67, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.

§ 4

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 16, 19, 21 och 23, bevillningsutskottets betänkanden nr 5 och 6, första lagutskottets utlåtanden nr 3, 5 och 6, andra lagutskottets utlåtanden nr 1—4, tredje lagutskottets utlåtanden nr 1 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2 och 3.

§ 5

Interpellation ang. ordningen för inträdesproven till krigshögskolan i ämnena historia med samhällslära

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr LUNDBERG (s), som yttrade:

Herr talman! Inträdesproven vid kungl. krigshögskolan anges »ha till ändamål att dels säkerställa att de blivande eleverna besitta vissa för under-

Interpellation ang. ordningen för inträdesproven till krigshögskolan i ämnena historia med samhällslära

visningen erforderliga kunskaper, dels medge att — bland de i regel talrika inträdessökandena — de utväljas som ha de begåvningsmässigt bästa förutsättningarna att bekläda viktiga chefs- och stabsbefattningar särskilt i krig». Mot denna målsättning synes ingen anmärkning kunna riktas.

Enligt skolchefens formulering understryks att utbildningens huvudvikt läggs vid att eleven vid ett eventuellt krig skall vara skickad till att med kraft och skicklighet handha en arbetsuppgift, och det förefaller naturligt att denna praktiska undervisning handhaves av omdömesgilla och praktiskt väl skickade militärer. Emellertid tillmätas även civila ämnen betydelse, och vid inträdesproven föreskrivs bl. a. att »provet i historia med samhällslära skall grunda sig på det kunskapsmått i nya tidens allmänna och svenska historia med samhällslära som erfordras i studentexamen». Provet skall dessutom ådagalägga den sökandes förmåga att genomtränga och utveckla det förelagda ämnet ävensom i skrift behandla det svenska språket. För denna inträdesprövning krävs, om nu betydelse och avgörande inflytande på bedömningen skall kunna tillmätas provet, att lärare och tillika bedömare har dokumenterad och grundläggande vetenskaplig kunnighet i det ämne provet avser; men därjämte bör väl krävas pedagogisk och psykologisk omdömesförmåga. Uppfylles icke dessa stränga men nödvändiga krav på läraren och bedömaren kan ett inträdesprov lätt bli ett utslag av »slumpens skördar» och praktiskt taget utan betydelse för ett sakligt bedömande av den inträdessökandes lämplighet och kompetens. Om exempelvis en militär lärare utan akademisk kompetens förrättar en sådan prövning, är eleven rättsligt och praktiskt helt utlämnad till en slumpartad bedömning, när hänsyn till förut bestyrkt kompetens genom en avlagd fil.

kand. examen etc. icke tillmätas någon betydelse. Om krigshögskolan icke skulle ha tillgång till vetenskapligt kompetenta lärare i dessa ämnen, måste det ur både bedömnings- och rättvisesynpunkt vara riktigare, att en inträdessökandes kompetens bedöms exempelvis genom att en examensbok från studentexamen eller en fil. kand. får gälla som kompetens för inträdesprov till KHS. Om sakliga hinder kan anföras mot ett sådant förfarande, måste detta föra till att det blir ett oavvisligt krav på att akademiska lärare med erforderlig kompetens skall ombesörja uppläggning och rättning av proven i språk och historia med samhällslära eller övriga civila ämnen. Att uppsatserna äro »anonymt» inlämnade innebär icke någon garanti för en objektiv prövning.

Vetenskapliga lärare vid universitet och högskolor tillsätts efter ett sakkun- nignöförfarande, där den sökandes kompetens noggrant prövas, trots att sökande till en professors- eller laborator- tjänst som regel innehar doktorsgrad. Denna prövning sker av högt kvalificerade vetenskapsmän från vårt eget eller annat land. Vid krigshögskolan kan det tänkas fall där läraren och bedömaren kan ha lägre utbildning än den inträdessökande eleven har.

Även om pappersmeriter kan ha sin begränsning, torde man väl ändock som lekman i detta sammanhang våga hävda, att det jämväl vid krigshögskolan är nödvändigt att ha samma krav på lärares kompetens som vid universitet och högskolor, såvida inte inträdessökandes redan avlagda akademiska examina får gälla som kompetensbevis.

För att belysa hur en praktisk bedömning av kompetens just i historia med samhällslära och svenska språket kan utfalla framgår av följande. En löjtnant och fil. kand. C, som gått ut som etta på såväl plutonchefsskolan som kadettskolan och sexa på krigsskolan samt var en av de fyra främsta

Interpellation ang. ordningen för inträdesproven till krigshögskolan i ämnena historia med samhällslära

på truppplagskolan, sökte inträde vid krigshögskolan. På grund av bedömarernas betygsättning i historieuppsatsen underkändes han och förklarades olämplig till vidareutbildning till stabs-officer. Denne sökande hade icke utnyttjat de fyra månaders ledighet som kan erhållas för att intensifiera förberedelserna bl. a. genom en kurs från försvarets brevskola. Bedömarena — en överstelöjtnant och en major — ger i ett sammanfattande omdöme uttryck för »att C, trots att han åtnjutit akademisk undervisning, icke har lyckats åstadkomma ett bättre inträdesprov. Provet talar i övrigt enligt vår mening», heter det, »inte till hans förmån. Resultatet kan tydas som ett tecken på, att hans lämplighet för högre studier vid KHS kan ifrågasättas.» I den från 10 till 0 graderade betygs-skalan fick han betyget 4 och minimikravet för ett godkännande var 5. En lärare och fil. kand. vid försvarets brevskola, som i efterhand fått ärendet på remiss från sina militära överordnade, sänkte betyget ytterligare till 3.

Vid försvarets läroverk har C i sin studentexamen i historia och samhällslära fått betyget »med beröm godkänd» och i svenska språket och litteraturen samt svensk skrivning »icke utan beröm godkänd». I sin filosofie kandidatexamen har han i ämnet historia vitsordet »berömlig».

Löjnantens inträdesuppsats till KHS har senare bedömts och betygsatts av en välkänd och vitsordad professor i historia, som förr varit lektor och även då undervisat i modersmålet och historia, och denne säger att han med utgångspunkt från de krav, som brukar ställas i studentexamen, har kommit till den slutsatsen »att uppsatsen har en kvalitet, svarande mot åtminstone betyget Ba i studentexamen; snarast förefaller den mig stå på gränsen mellan Ba och AB».

För en lekman som tager del av pro-

ven och betygsättningen förefaller det hela obegripligt och godtyckligt. De militära bedömarena åsätter detta avgörande prov till KHS betyget underkänd, under det att en vetenskaplig lärare, som tillsatts efter bestyrkt och meriterande forskning, åsätter samma uppsats betygen Ba eller AB. Det förefaller som att det finns sakliga skäl för att ställa frågan: »Vad är sanning?» Men både lekmannen och en inträdes-sökande till KHS har även rätt att få svar på frågan: Hur och på vad sätt skall man kunna få fram en tillförlitlig prövning av lämplighet och kunnighet vid kompetensbedömningen?

En om möjligt tillförlitlig bedömning av inträdessökandes kompetens förutsätter att även lärarens och bedömarens kompetens prövas. Detta måste vara än mera angeläget då vid inträdesprov avgörande betydelse tillmätas dessa »civila» prov. Professorer och laboratorer vid universitet och högskolor har före tillsättandet undergått sakkunnig prövning av deras kompetens. Om nu KHS lärare mot förmodan icke skulle undergått liknande prövning, så måste med hänsyn till den förvirring som uppstått efter de olika bedömandena, det vara angeläget att en sådan prövning av KHS lärare snarast verkställs. Detta framstår såsom än mera nödvändigt sedan man tagit del av en vetenskapsmans rättelser och utlåtande dels vad gäller den omstridda uppsatsen och dels svenskan och historie-kunnigheten i lärarnas och bedömarens marginalanteckningar och de inlagor som gjorts i anslutning till nämnda inträdesprov.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Anser statsrådet, att nuvarande ordning, när det gäller inträdesproven vid kungl. krigshögskolan i ämnena

Interpellation ang. redogörelse för förekomsten av missbruk av thinner i berusningssyfte — Interpellation ang. åtgärder för upprätthållande i nuvarande omfattning av Njutångers järnvägsstation, m. m.

historia med samhällslära och språk, är tillfredsställande?

2. Om så icke är fallet, är statsrådet beredd till en omprövning av gällande bestämmelser?

3. Kan det anses befogat, att sökande med akademiskt betyg i historia och språk skall behöva undergå ny prövning i ämnena för att vinna inträde vid krigshögskolan?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. redogörelse för förekomsten av missbruk av thinner i berusningssyfte

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp) erhöill på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Gång efter annan förekommer i dagspressen skildringar av hur barn och ungdom börjat använda s. k. förtunning eller »thinner» i berusningssyfte. Thinner är ett uppskattat lösnings- eller rengöringsmedel som framför allt användes i måleribranschen. Inandning av denna förtunning i berusningssyfte synes vara en icke ovanlig företeelse bland skolungdom. Populärt kallas det »sniffning». Tekniken synes vara synnerligen enkel: trasel, bomullssuddar eller näsdukar genomdränkes med thinner och tryckes tätt mot näsan eller munnen. Påtagliga berusningssymptom inträder vanligtvis mycket snabbt. Berusning till kortvarig medvetlöshet säges vara icke ovanligt. Av vad som hittills framgått synes företeelsen vara av ringa utbredning, men av uppgifterna i pressen torde man likväl få räkna med missbrukare i hundratal. Om så är fallet synes situationen vara allvarlig då en utbredning av missbruket kan befaras. Därtill kommer lättheten att få köpa thinner, vilket ju saluföres i alla kemikalieaffärer och användes i skolornas slöjdlokaler. Förgiftningssymptomen säges vara allvarliga

och bruket av thinner genom inandning av thinnerånga är vanebildande.

Det lär förekomma såväl tillfälliga som kroniska missbrukare eller »sniffare». Några säges ha hållit på i halvår och vid läkarundersökningar har konstaterats sjukliga förändringar i blodet, levern, benmärgen och i centrala nervsystemet.

Då detta är fallet måste missbruket av thinner sägas vara en allvarlig företeelse. Läkare synes sätta i fråga om de sjukliga rubbningar i kroppens funktioner, som uppstår genom bruket av förtunning i berusningssyfte, ens kan botas.

Under hänvisning till vad ovan anförts ber jag att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

Är herr statsrådet i tillfälle att lämna upplysningar om förekomsten av missbruk av thinner i berusningssyfte sådant detta framträtt vid landets skolor?

Vill herr statsrådet redogöra för åtgärder som kan anses vara påkallade för att hindra utbredningen av denna bland barn och ungdom förekommande berusningsmetod?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. åtgärder för upprätthållande i nuvarande omfattning av Njutångers järnvägsstation, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON Bäckmora (bf), som yttrade:

Herr talman! För landsbygdens befolkning och näringsliv är det av allra största betydelse att goda möjligheter finns till kommunikationer med handels- och bebyggelsecentra. Inte minst järnvägarna måste härvid även i framtiden ha en angelägen uppgift att fylla.

Interpellation ang. åtgärder för upprätthållande i nuvarande omfattning av Njutångers järnvägsstation, m. m.

Under senare år har hos järnvägsmyndigheterna en allt starkare tendens framträtt till nedläggning av vissa järnvägslinjer eller till minskning av rese-möjligheterna å dem. I vissa fall har beslutats eller planerats betydande inskränkningar i resandebetjäningen. Naturligtvis måste ekonomiska synpunkter läggas även på järnvägsdriften, men dessa kan inte få bli helt utslagsgivande. Hänsyn måste även tagas till bygdernas behov av goda kommunikationer.

Ett aktuellt fall är Njutångers järnvägsstation, som enligt beslut inom SJ skall nedläggas fr. o. m. den 2 juni i år. Beslutet har motiverats med att antalet resande och godsfrakter under senare tid gått ner. Enligt trafikinspektörens uppfattning är trafikutvecklingen sådan, att stationen i fråga numera saknar betydelse ur järnvägssynpunkt.

Det kan givetvis inte bestridas, att resande- och godsfraktfrekvensen vid Njutångerstationen minskats. Men vid bedömningen härav måste man också ta hänsyn till att resemöjligheterna blivit mindre, i det att ett flertal lokaltåg dragits in. För bygdens befolkning och näringsliv är järnvägsstationen alltså jämt av allra största betydelse. Om Njutångers järnvägsstation nedläggas, måste i stället stationerna i Iggesund eller Enånger anlitas, vilket naturligtvis betyder avsevärt försämrade kommunikationsmöjligheter för bygden.

Det bör inte minst uppmärksammas att indragningen av Njutångers järnvägsstation kommer att medföra avbräck för näringslivet och fördyringar i levnadsomkostnaderna för befolkningen. Affärer och andra företag skulle för sina godstransporter få anlita främst Iggesunds järnvägsstation. Deras fraktkostnader måste härigenom bli betydligt större, vilket givetvis kommer att inverka på priserna. Särskilt kännbart blir det vid en sådan utveckling för färskvaror såsom kött

och charkuterivaror, som måste hämtas omgående vid stationen.

Invid Njutångers järnvägsstation håller just nu på att växa fram ett nytt egnahemsområde, där ett 40-tal personer kommer att vara bosatta. Det kan vidare förutsättas, att bebyggelsen i nämnda område inom snar framtid kommer att ytterligare utökas. Härigenom kommer ju också resandefrekvensen att stiga. Det måste även ur denna synpunkt framstå som omotiverat att nu nedlägga järnvägsstationen. I varje fall borde det vara möjligt att bibehålla densamma som en hållplats med möjlighet för resandes av- och påstigning. Därvid skulle man också få möjligheter att få färskvarorna avlastade vid Njutånger.

Det är bekant, att även i andra fall indragningar av järnvägsstationer eller andra försämringar av resandebetjäningen ifrågasatts. Såsom jag redan framhållit måste man naturligtvis lägga även ekonomiska synpunkter på dessa frågor. Vissa ändringar kan därför vara motiverade. Men det är enligt min mening nödvändigt att man härvid så långt möjligt tillser, att landsbygdens befolkning och näringsliv inte får kommunikationsmöjligheterna försämrade. Det är tvärtom angeläget, att bygdernas kommunikationer förbättras.

Med anledning av vad jag här har anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Avser herr statsrådet att vidtaga åtgärder i syfte att Njutångers järnvägsstation må upprätthållas i nuvarande omfattning eller i varje fall som hållplats?

2. Avser herr statsrådet att i övrigt vidtaga åtgärder till förhindrande av att landsbygdens järnvägskommunikationer försämrats?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. införande av kunskapsprövning för elever från förberedande privatskolor, som söka inträde i läroverken

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr JOHANSSON i Stockholm (k), som anförde:

Herr talman! I folkskolans lägre klasser tillämpas en mycket låg betygsskala. Stora A och lilla a förekommer endast i sällsynta undantagsfall som kvalitetsbetyg. Det har väckt uppmärksamhet, att dessa höga betyg är så mycket vanligare i en del dyra privatskolor, vilka är särskilt avsedda att förbereda eleverna för inträde i läroverk. Vid Broms skola, den s. k. prinsskolan, förekom i en klass med 18 elever icke mindre än 20 stora A. I Ehrenborg-Åkermarks skola förekom bland 33 elever i fjärde klassen 28 stora A. I några fjärdeklasser i folkskolan, som vi undersökt, förekom inga stora A. Eleverna från en del privatskolor blir föremål för särskild kunskapsprövning vid inträde i andra skolor, men så är icke fallet med eleverna i de förberedande privata skolorna. De kommer in i läroverk enbart på sina betyg. När de genomsnittligt har 5 poäng mera än motsvarande elever i folkskolorna, är det klart att de kommer in utan vidare, medan folkskoleelever med goda betyg blir utestängda i den rådande trängseln vid läroverksportarna.

Då vi icke kan förutsätta en formlig anhopning av särbegåvningar i de familjer, som har råd att hålla sina barn i de dyra privatskolorna, måste det tillämpas en helt annan betygsskala och delvis också andra kursplaner i dessa skolor. I ett demokratiskt skolväsen måste man enligt vår mening sträva till att inga grupper åtnjuter speciella privilegier vid inträdet i högre skolor. Begåvningen måste vara avgörande och i den beklagliga trängseln måste de inträdessökande få tävla på lika villkor.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande interpellation:

Har regeringen för avsikt att införa kunskapsprövning för de elever från förberedande privatskolor, som söker inträde i läroverken, så att dessa icke längre kommer i särskilt gynnad ställning jämfört med andra inträdessökande?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1957/58 under första huvudtiteln, avseende anlagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1957/58 till oförutsedda utgifter;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde.

§ 10

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 68, angående lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby, och

nr 70, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536).

Dessa propositioner bordlades.

§ 11

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 491, av herr *Andersson* i Björkäng *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts pro-

position, nr 50, med förslag till lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m.

Denna motion bordlades.

§ 12

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.13.

In fidem

Gunnar Britth

Onsdagen den 20 februari

Kl. 14.00

§ 1

Herr talmannen meddelade, att herr Carlsson i Västerås intagit sin plats i kammaren.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Ledamoten av Riksdagens andra kammare, fröken Karin Wetterström, är på grund av sjukdom förhindrad att delta i riksdagens arbete från och med den 20/2 1957 tillsvidare.

Intygas.

Ragnar Magnusson
Med. dr. Las.-läk.

Riksdagsman Harald Kärrlander, som vårdats här sedan den 18/2, är fortfarande oförmögen till arbete t. o. m. den 2/3 1957.

Sollefteå den 19 februari 1957.

Folke Möller
Överläkare

Fröken Wetterström beviljades ledighet från riksdagsgörömlen från och med denna dag tills vidare. Herr Kärr-

lander, som vid sammanträdet den 12 innevarande månad erhållit ledighet till och med den 15 dennes, meddelades nu fortsatt ledighet till och med den 2 instundande mars.

§ 3

I enlighet med därom den 13 innevarande februari fattat beslut skulle kammaren nu företaga val av delsgufyra ledamöter i den nämnd, som enligt § 103 regeringsformen och § 69 riksdagsordningen äger döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas dels ock sex suppleanter för ledamöterna i denna nämnd; och anställdes först val av ledamöter i nämnden.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDRE VICE TALMANNEN, som anförde:

Herr talman!

För vart och ett av de val som skola företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken

godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr andre vice talmannen för valet av ledamöter avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Skoglund i Umeå
 Malmborg
 Johansson, fru
 Ewerlöf, fru
 Andersson i Ronneby
 Svensson i Ljungskile
 Eriksson i Stockholm, fru
 Löfqvist, fru
 Håstad
 Antby
 Pettersson i Norregård
 Jacobsson i Sala
 Sehlstedt
 Liljedahl, fröken
 Staxäng
 Larsson i Julita
 Norén
 Vinge, fröken
 Johanson i Västervik
 Gezelius
 Nestrup
 Dahl
 Carlsson i Bakeröd
 Lundqvist.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till ledamöter.

§ 4

Anställdes val av suppleanter för ledamöterna i den i § 3 omnämnda nämnden.

Den av herr andre vice talmannen för detta val avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Persson i Appuna
 Hamrin i Jönköping

Torbrink, fru
 Fröding
 Adamsson
 Gustafsson i Borås.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till suppleanter.

§ 5

I enlighet med kammarens därom den 13 innevarande månad fattade beslut företogs nu val av tjugofyra valmän för utseende av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, samt av tolv suppleanter för dessa valmän.

Den av herr andre vice talmannen för valet av valmän avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Olsson
 Johnsson i Kastanjegården
 Gustafson i Dädesjö
 Gezelius
 Jacobson i Vilhelmina
 Malmborg
 Sköldin
 Landgren
 Dickson
 Sjölin
 Onsjö
 Nilsson i Göteborg
 Ekström
 Christenson i Malmö
 Munktell
 Bengtsson i Varberg
 Andersson i Ryggestad
 Liljedahl, fröken
 Wiklund
 Regnéll
 Rimås
 Johansson i Torp
 Svensson i Stenkyrka
 Asp.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kam-

maren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till valmän.

§ 6

Anställdes val av suppleanter för de under nästföregående paragraf omförmälda valmännen.

Den av herr andre vice talmannen för detta val avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Östrand
Larsson i Stockholm
Karlsson i Olofström
Cassel
Wallin, fru
Stenberg
Odhe
Almgren
Wallerius, fröken
Strandh
Börjesson
Nilsson i Östersund.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst listan, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till valmanssuppleanter.

§ 7

I enlighet med kammarens därom den 13 innevarande februari fattade beslut skulle nu val företagas av tre ombud i Europarådets rådgivande församling jämte suppleanter för dessa ombud.

Herr andre vice talmannen avlämnade för detta val följande lista:

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de å listan uppförda ledamöterna utsedda till ombud respektive suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om det förrättade valet.

§ 8

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3—7 omförmälda valen.

§ 9

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts på kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till statsutskottet propositionen nr 68, angående lån till Gotlands läns lands-ting för utbyggande av lasarettet i Visby; och

till behandling av lagutskott propositionen nr 70, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536).

§ 10

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott den å bordet vilande motionen nr 491, av herr *Andersson* i Björkäng *m. fl.*

G. T. E. Bengtsson i Halmstad, ledamot av andra kammaren	G. I. Andersson i Linköping, ledamot av andra kammaren
B. G. Ohlin, ledamot av andra kammaren	J. G. G. De Geer, ledamot av första kammaren
G. Hedlund, ledamot av andra kammaren	T. Andersson, ledamot av första kammaren

Kommunallag för Stockholm — Flygfältsarbeten m. m.

§ 11

Föredrogs den av herr *Lundberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående ordningen för inträdesproven till krigshögskolan i ämnena historia med samhällslära.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 12

Föredrogs den av herr *Gustafsson* i Borås vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående redogörelse för förekomsten av missbruk av thinner i berusningssyfte.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 13

Föredrogs den av herr *Eriksson* i Bäckmora vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående åtgärder för upprätthållande i nuvarande omfattning av Njutångers järnvägsstation, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 14.

Föredrogs den av herr *Johansson* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående införande av kunskapsprövning för elever från förberedande privatskolor, som söker inträde i läroverken.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 15

Kommunallag för Stockholm

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunallag för Stockholm ävensom i ämnet väckt motion.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Jag hade tyvärr ingen möjlighet närvara vid justeringen av detta utlåtande som rör kommunallag för Stockholm. Om jag hade deltagit vid justeringen hade jag anslutit mig till det yttrande som herrar Hallén, Norén och Carl Albert Anderson avgivit, och det är endast detta jag vill ha noterat i kammarens protokoll.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16

**Utgifter å tilläggsstat II
(Försvarsdepartementet)**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—19

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20

Flygfältsarbeten m. m.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! I denna punkt, där flygförvaltningen begärt ett extra anslag, har jag fogat en blank reservation till utskottets utlåtande. Man förstår att försvarets ledning, kanske under trycket av den senaste tidens händelser — eller

Flygfältsarbeten m. m.

i varje fall händelserna vid förra årets slut — har velat aktualisera vissa förstärkningsåtgärder på en del punkter inom försvaret. Kungl. Maj:t har nu biträtt flygförvaltningens önskemål i den utsträckning som framgår av här föreliggande utskottsutlåtande, men flygförvaltningen har begärt 20 miljoner kronor på tilläggsstat för att bygga krigsflygfält. Kungen har emellertid sagt att man får vara nöjd med 10 miljoner kronor. För egen del anser jag att man kunde ha fått vara nöjd med hälften, alltså 5 milj., men jag har inte för avsikt att ställa något yrkande där. Jag vill endast erinra kammarens ledamöter om att när vi här ställes inför förslag på än det ena och än det andra området inom försvaret, så är vi inte alltid medvetna om konsekvenserna.

Jag är medveten om att det föreligger stor brist på krigsflygfält, men detta hör enligt min mening samman med att vi har ett flygvapen, som skulle kunna krympas. Jag vill rekommendera att vi går den väg, som leder till att vi inte behöver ha ett så stort antal flygfält. Jag hoppas att Kungl. Maj:t inte uppfattar utskottets skrivning så, att riksdagen menar att regeringen prompt skall ut med de tio miljonerna under innevarande budgetår, utan att regeringen, när den väger olika investeringsbehov mot varandra, har klart för sig att det finns en mängd kapitalkrävande uppgifter, som är mera nödvändiga att genomföra, och ger företräde åt sådana investeringar.

Herr STÅHL (fp):

Herr talman! Eftersom ingen av första avdelningens presidiedamöter befinner sig i kammaren, vill jag säga ett par ord till herr Åkerström.

Jag är i och för sig inte särskilt överraskad över att herr Åkerström visar sitt sparsamhetsnit till och med när det gäller ett anslag på tilläggsstat. Men det förhåller sig inte som herr Åkerström säger, att det här inte går att överblicka

konsekvenserna — det finns ju ett anslagsyrkande från Kungl. Maj:t på ett fixerat belopp. Likaså vill jag erinra herr Åkerström om att det är riksdagen som har bestämt omfattningen av det flygvapen, för vilket även dessa flygfältsbyggen är avsedda. Det kan alltså inte ligga utanför kammarens kompetens att överblicka förhållandena.

Naturligtvis kan man hysa delade meningar om försvarets omfattning och kostnadsram, men av två skäl förvånar det mig trots allt en smula att herr Åkerström drar upp frågan i detta sammanhang. Vi får om endast några veckor tillfälle att ta ställning till fjärde huvudtiteln — det rör sig ju i dag bara om ett fyllnadsanslag för det löpande budgetåret — och vidare skall väl, får vi hoppas, under detta år den försvarsberedning, som herr Åkerström själv tillhör, lägga fram ett principförslag om den ekonomisk-organisatoriska utformningen av förslaget i det kommande. Därför får herr Åkerström flera tillfällen att utveckla det nit han visar när det gäller att på dessa poster sänka anslagen så mycket som möjligt. Herr Åkerström lever tydligen i den uppfattningen, att förhållandena ute i världen nu är sådana, att det är lämpligt att på detta sätt göra nedskärningar. Därvidlag bryter sig ju åsikterna, men jag har velat påpeka, att dessa frågor bör tas upp i sitt rätta sammanhang och inte i samband med det ganska obetydliga anslag, som vi i dag har att ta ställning till.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! Den omständigheten, att jag i dag tagit till orda utan att ställa något yrkande, innebär inte, herr Ståhl, att jag avsvär mig rätten att delta i överläggningarna, när fjärde huvudtiteln skall behandlas i riksdagen.

Herr Ståhl vände sig mot mitt yttrande att riksdagen, när den fattar beslut rörande försvaret, inte är klar över alla konsekvenser. Herr Ståhl är klar

Flygfältsarbeten m. m.

över dem, och också jag har väl i någon mån varit det och är det. Men vad jag ville erinra om var, att det inte är en självklar konsekvens, att man på tilläggsstat skall ge tio miljoner extra till flygfältsarbeten. Det är dock inte riktigt, som herr Ståhl säger, att det är ett litet anslag det här rör sig om. För mig är ett extra anslag på 10 miljoner ingen liten fråga.

Herr STÅHL (fp):

Herr talman! När herr Åkerström utgår ifrån att kammarens ledamöter inte skulle vara medvetna om innebörden av de beslut de fattar, får jag ett intryck av att herr Åkerström betygsätter kammarens ledamöter orättvist lågt. Frågan är om han inte också betygsätter sig själv onödigt lågt — en så nitisk undervisning i dessa frågor som herr Åkerström brukar meddela så fort det är fråga om försvarsanslag.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! När riksdagen har att pröva frågan om hur stort flygvapen vi skall ha här i landet, säger de som förstår sig bäst på saken — och en av dem anser sig ju herr Ståhl vara — att det måste vara så och så stort. Men inte talar herr Ståhl om vad beslutet har för konsekvenser i övrigt, utan riksdagens ledamöter skall vara medvetna om att det leder till att man även kommer att begära minst 100 miljoner kronor till för att bygga ut flygfält, detta som en följd av att vi godkänner ett så och så stort flygvapen. Detta är bara ett exempel.

Det förhåller sig inte så som herr Ståhl säger att mitt resonemang beror på att jag skulle vilja underskatta kammarens intelligens eller rent av min egen förmåga att fatta, utan det är helt enkelt så, att när det gäller försvaret finns det som bekant ibland användning för en röd stämpel. Kammarens ledamöter vet därför inte alltid vad det i själva verket rör sig om eller vilken den bakgrund är, som skulle kunna för

ledamöterna närmare klargöra detaljerna. Sådana upplysningar ligger i ett inlåst fack och tas bara fram vid högtidliga tillfällen. Det är inte vem som helst som får titta i dessa papper.

Det är sådana där omständigheter jag har velat erinra om i detta sammanhang, och därför är det lättare för statsutskottets första avdelning att vifta bort en kritisk inställning till dessa frågor.

Herr STÅHL (fp):

Jag är ledsen, herr talman, att nödgas förlänga denna diskussion, men när herr Åkerström inför kammaren försöker göra gällande, att statsutskottets första avdelning söker »vifta bort» sådana här spörsmål måste jag säga, att ju längre han invecklar sig i denna debatt desto besvärligare blir denna för honom själv och desto lägre blir det betyg han sätter för kammarens ledamöter.

Alltsedan jag började syssla med fjärde huvudtiteln har vi varje år haft att ta ställning till ett tilläggsanslag beträffande flygfältsarbeten. Jag kan erinra kammarens ledamöter om att i fjol gällde det ett belopp, som var något lägre än i år; tidigare har detta belopp varierat. Hur under sådana förhållanden herr Åkerström kan framställa kammarens ledamöter såsom komplett förda bakom ljuset eller påstå, att statsutskottets första avdelning skulle vilja vifta bort några allvarliga konsekvenser, är fullständigt oförståeligt, i synnerhet som dessa uttalanden göres av en så högt aktad och insiktsfull ledamot av statsutskottet som herr Åkerström, vilken ju ägnar denna huvudtitel ett alldeles särskilt kärleksfullt studium och intresse.

Nej, herr talman, det förhåller sig inte så som herr Åkerström säger. Här har klart redovisats — det är inte jag som gjort det utan försvarsministern — vilka kostnaderna blir, och år efter år har också redovisats de fyllnadsanslag

Tillägg till livräntor, som utgå i anledning av införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror

som har varit erforderliga. Jag är angelägen att tillbakavisa, jag vill inte säga den beskyllning, för så allvarligt är det ju inte, men den tanken att det från ena eller andra hållet härvidlag skulle föreligga någon önskan att dölja de verkliga kostnaderna.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 21—26

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 17

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 18

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—3

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4

Lades till handlingarna.

§ 19

Föredrogs vart för sig

statsutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående bestridande av kostnaderna för uppförande av en planerad endokrinologisk forskningsinstitution vid karoliniska sjukhuset;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 24 § 3 mom. samt punkt 2 av anvisningarna till 38 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk,

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m., och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 kap. 3 och 20 §§ rättegångsbalken.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden och betänkanden hemställt.

§ 20

Tillägg till livräntor, som utgå i anledning av införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare tillägg å de livräntor som utgå enligt förordningen den 11 juni 1943 (nr 347) om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror, dels ock i ämnet väckt motion.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! Till utskottets utlåtande har jag anmält en blank reservation, som jag skulle vilja motivera. Jag har reserverat mig ur principiell synpunkt,

Tillägg till livräntor, som utgå i anledning av införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror

emedan jag anser, att det skulle vara orimligt att fortsätta på den vägen att samhället, när det åsamkar någon skada genom en rationaliseringsåtgärd, skall betala ersättning, medan man, om enskilda förorsakar anställda m. fl. samma skada, inte gör sådana anspråk på att de skall ge ersättning. Jag vill erinra om att det år 1943 fastslogs, att man skulle ge livräntor åt dem, som träffades av statsmonopolet. Det finns åtminstone åtta sådana, som fått ersättning ifrån staten med inemot 100 000 kronor per person. Då ställer man sig den frågan: »Är det rimligt, att staten inte bara skall fortsätta med att betala cirka 7 500 kronor per år till dessa utan även lägga på ett dyrtidstillägg eller ett tillägg för penningvärdeförsämringen?» Jag har den uppfattningen, att denna utfästelse från samhället bör betraktas som en engångsersättning, d. v. s. att livräntorna icke skall höjas med hänsyn tagen till penningvärdeförsämring m. m. Jag vill också påpeka, att från år 1943 till år 1957 de som har fått ersättning väl bör ha haft möjlighet till omskolning, och därest de på grund av sin ålder skulle vara förhindrade därtill, vore det rimligt att den förhöjda folkpensionen, som alla medborgare får leva av, skulle gälla som kompensation för den fördyring som har skett.

Om det principiellt slås fast, att en rationaliseringsskada skall ersättas av ett företag, kan man naturligtvis avsluta sig till den uppfattningen. I det län, som jag representerar, har vi emellertid en person som för något årtionde sedan sålde hela sin egendom, ett fideikommiss. Han hade utfäst sig att betala gratial eller en ersättning när arbetarna kom till en viss ålder. Försäljningen resulterade i att pengarna sattes in i fastigheter här i Stockholm, men det har aldrig varit tal om att utkräva någon ersättning åt arbetarna, som förorsakades skada därigenom. Jag har

inte heller hört något om att exempelvis den store finansman, som numera är internationellt känd, när han köper upp kvarnar för överpris — låt vara att han betalar kontant — skall ersätta skador genom den eventuella rationalisering, som därmed kan följa. Inte heller känner jag till något om att det mejeri, vid vilket det tåg som jag reser med på morgnarna från Uppsala nästan varje gång måste stanna — kanske av hövlighet eller vad det månne vara — och som också är ett monopol, har betalat ersättning till dem, som lidit ekonomisk skada genom den rationaliseringsprocess som har skett ute i bygderna.

Även om det kan sägas att riksdagen har godtagit principen om ersättning i och med att det införts statsmonopol på tobakshandelns område och jag givetvis inte har möjlighet att påverka ett enigt utskott, så har jag ändå velat ge min uppfattning till känna, särskilt som det föreligger en proposition i ett liknande ärende, där man ånyo sätter i fråga att det skall utbetalas ersättning för rationaliseringsskada. Om nu riksdagen gjort en dumhet som kostat mycket pengar, så anser jag inte att vi i fortsättningen kan vara med om att samhället skall betala ersättningar för rationaliseringsskador, såvida det inte i lag generellt fastställs att alla rationaliseringsskador som drabbar arbetare och andra skall ersättas av vederbörande företag, oavsett om det är fråga om ett enskilt eller ett statligt företag. Enligt min mening kan vi inte låta det fortgå på det sättet att staten för sina företags räkning åtar sig skyldigheter som icke enskilda liknande företag behöver ha. Om vi fortsätter på den vägen, bör man vid jämförelser mellan statlig och enskild affärsverksamhet dra bort den rätt betydande del av kostnaderna för statens del som är att betrakta som sociala bidrag.

Herr talman! Jag har med det an-

Tillägg till livräntor, som utgå i anledning av införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror

förda velat deklarerat varför jag avgivit en blank reservation på denna punkt. Vi har i dagarna i ett annat sammanhang sett att när det gäller att ställa anspråk på staten finns det inga hämningar, utan då vill alla vara med om »julgransplundringen», vare sig de lidit någon skada eller icke genom statens åtgöranden. Jag hoppas också att man vid behandlingen av frågan om eventuell skadeersättning i samband med den andra proposition, som jag här talat om, kommer ihåg tobakshandlarnas uttalande om att det icke varit lönsamt att driva tobakshandeln och därför inte låter julgransplundringen försiggå hur ohämmat som helst.

Herr JACOBSSON i Tobo (fp):

Herr talman! Då herr Lundberg inte ställde något yrkande beträffande förevarande utskottsutlåtande kan det kanske vara överflödigt att jag går närmare in på saken. Jag vill bara, herr talman, erinra om att — såsom nog kammarens ledamöter observerat — den kungl. proposition, som här varit föremål för andra lagutskottets yttrande, helt enkelt innebär att man med hänsyn till levnadskostnadernas stegring räknat upp ifrågavarande livräntor till ungefär det värde som de hade när de en gång i tiden fastställdes. Till själva principen har ju riksdagen redan tagit ställning.

Den proposition i en liknande fråga, som herr Lundberg talar om och som ännu inte varit föremål för någon behandling från riksdagens sida, får vi väl ta ställning till när den ligger på kammarens bord.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 21

Föredrogos vart efter annat andra lagutskottets utlåtanden: nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till lag om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling,

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1956 vid dess trettionionde sammanträde fattade beslut, såvitt propositionen avser rekommendation angående välfärdsanordningar för arbetstagare, och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 juni 1942 (nr 335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar;

tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469); samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1956 vid dess trettionionde sammanträde fattade beslut, såvitt avser rekommendationen nr 101 rörande yrkesutbildning inom jordbruket.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 22

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 58, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten

för budgetåret 1956/57, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

§ 23

Anmälades följande till herr talman-
nen under sammanträdet avlämnade
motioner:

nr 492, av herr *Rimmerfors m. fl.*, i
anledning av Kungl. Maj:ts proposition,
nr 50, med förslag till lag om ändring
i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) an-
gående statsmonopol å tillverkning och
import av tobaksvaror, m. m., och

nr 493, av herr *Regnéll*, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, med
förslag till förordning angående rätt för
Konungen att förordna om uttagande av
antidumping- och utjämningsstullar.

Dessa motioner bordlades.

§ 24

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.48.

In fidem
Gunnar Britth
